

Utrikesutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om konsulära tjänster

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om konsulära tjänster (RP 168/2017 rd): Ärendet har remitterats till utrikesutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- jurist Minna-Kaisa Liukko, utrikesministeriet.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att lagen om konsulära tjänster ändras. Genom ändringarna genomförs rådets direktiv avseende konsulärt skydd till icke-företrädde unionsmedborgare i tredjeländer.

I lagen om konsulära tjänster ska det enligt förslaget så som direktivet förutsätter föreskrivas närmare om tillhandahållande av konsulära tjänster till icke-företrädde unionsmedborgare. I vissa situationer föreslås det bli möjligt att trots sekretessbestämmelserna lämna ut uppgifter om personer som begär konsulära tjänster till myndigheterna i en medlemsstat i Europeiska unionen på det sätt som föreskrivs i direktivet.

Avsikten är också att samtidigt revidera lagen om konsulära tjänster i fråga om villkoren för att utfärda provisoriska resehandlingar och att införa en ny bestämmelse om villkoren för att utfärda provisoriska resehandlingar till icke-företrädde unionsmedborgare.

Lagen avses träda i kraft den 1 april 2018.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Syftet med propositionen är att nationellt genomföra direktivet avseende konsulärt skydd (2015/637/EU), som gäller konsulärt skydd till icke-företrädde unionsmedborgare i tredjeländer.

Betänkande UtUB 1/2018 rd

Direktivet ska genomföras genom att den gällande lagen om konsulära tjänster revideras. Ändringen går i huvudsak ut på att definiera icke-företrädde unionsmedborgare (direktivet syftar till att definitionen blir samordnad i alla EU-länder), definiera de konsulära tjänster som ska tillhandahållas icke-företrädde unionsmedborgare, införa regler för förfarandet för konsulära tjänster till icke-företrädde unionsmedborgare och lagstifta om återkrav av kostnader för konsulära tjänster.

De konsulära tjänsterna till icke-företrädde unionsmedborgare avses omfatta följande tjänster enligt lagen om konsulära tjänster: allmän rådgivning, tjänster för nödställda, tjänster i krissituationer, tjänster för dem som berövats sin frihet och för åtalade, tjänster vid dödsfall och rätt till provisoriska resehandlingar i vissa situationer (2 § 2 mom. i lagen om konsulära tjänster). Enligt utredning väntas antalet fall vid Finlands beskickningar inte öka i betydande grad till följd av ändringarna. De ekonomiska konsekvenserna väntas bli små.

Direktivet tillämpas inte på sådana konsulära tjänster vid Finlands beskickningar som utgör myndighetstjänster tillhandahållna av finska myndigheter och som inte inbegriper egentligt skydd enligt direktivet. Här rör det sig om tjänster som gäller kvarlåtenskap, tjänster som gäller inhämtande av uppgifter om enskilda, tjänster för att återföra barn och notariella tjänster.

Genom lagändringarna breddas regleringen om utlämnande av uppgifter vid konsulärt bistånd så att sekretessbelagda uppgifter i vissa fall ska kunna lämnas ut till myndigheterna i en medlemsstat i Europeiska unionen på det sätt som förutsätts i direktivet. I de här situationerna måste de sekretessbelagda uppgifterna lämnas ut för att det konsulära fallet ska kunna skötas utomlands. Som exempel kan nämnas uppgifter som behövs för hemsändning av en person med försvagat hälsotillstånd eller vid evakuering. Enligt utredning har dataombudsmannen i sitt utlåtande konstaterat att de föreslagna bestämmelserna är förenliga med lagstiftningen om personuppgifter.

Utrikesutskottet framhåller att det är viktigt att direktivet avseende konsulärt skydd genomförs i EU-länderna, eftersom det förbättrar finländarnas möjligheter att få konsulära tjänster i de stater där Finland inte har någon egen beskickning. Likaså ska icke-företrädde medborgare från andra EU-länder oftare kunna vända sig till finska beskickningar i och med de ändringar som nu görs i vår nationella lagstiftning.

Sammantaget anser utrikesutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslaget.

DETALJMOTIVERING

5, 12, 13, 15, 18, 19, 23, 39 a, 40 a, 40 b, 41, 41 a och 41 b §. Utskottet påpekar att riksdagen efter det att regeringen lämnade propositionen har godkänt en lag enligt vilken utrikesministeriets namn ändrades på finska. Lagen trädde i kraft den 1 januari 2018. Paragraferna i den finska versionen måste samordnas med lagändringen. Den här ändringen påverkar inte den svenska versionen.

Betänkande UtUB 1/2018 rd

19 § 1 mom. En del av texten saknas i paragrafen i propositionen. Den rätta formuleringen finns i parallelltexten i den finska versionen av propositionen. Utskottet föreslår att paragrafen korrigeras i enlighet med den finska parallelltexten.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Utrikesutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 168/2017 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottet ändringsförslag

Lag

om ändring av lagen om konsulära tjänster

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om konsulära tjänster (498/1999) 2, 5, 11, 12, 15, 18, 19, 23, 24 och 41 §, av dem 2 § sådan den lyder i lag 970/2014, samt
fogas till lagen en ny 3 §, i stället för den 3 § som upphävts genom lag 204/2000, till 13 § ett nytt 4 mom., samt till lagen nya 39 a, 39 b, 40 a, 40 b, 41 a och 41 b § som följer:

2 §

Mottagare av konsulära tjänster

Konsulära tjänster enligt denna lag kan tillhandahållas finska sammanslutningar och finska medborgare eller sådana i Finland stadigvarande bosatta utlänningar som har rätt eller som har beviljats tillstånd att permanent eller i motsvarande syfte vistas eller arbeta i Finland.

Konsulära tjänster som avses i 3–6 kap. och andra motsvarande konsulära tjänster kan tillhandahållas medborgare i Europeiska unionen inom ett tredjelands territorium där den medlemsstat där dessa personer är medborgare saknar permanent ambassad, permanent konsulat eller en sådan ambassad, ett sådant konsulat eller honorärkonsulat som i en viss situation faktiskt kan tillhandahålla konsulära tjänster (*icke-företrädde unionsmedborgare*). Dessutom kan icke-företrädde unionsmedborgare vid behov ges sådan allmän rådgivning som avses i 5 § och utfärdas sådana provisoriska resehandlingar som avses i 41 b §.

Bestämmelser om tjänster som tillhandahålls medborgare från ett nordiskt land finns i artikel 34 i samarbetsöverenskommelsen

mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige (FördrS 28/1962).

Betänkande UtUB 1/2018 rd

Konsulära tjänster som avses i 4 och 10 kap. kan av särskilda skäl tillhandahållas även andra utlänningar. Utländska sammanslutningar kan av särskilda skäl tillhandahållas konsulära tjänster som avses i 10 kap.

Konsulära tjänster som i annan lagstiftning åläggs beskickningarna tillhandahålls i enlighet med vad som föreskrivs särskilt.

3 §

Styrkande av identiteten

Den som anhåller om konsulära tjänster ska på uppmaning styrka sin identitet med identitetshandlingar eller på något annat jämförbart tillförlitligt sätt.

5 §

Allmän rådgivning

I mån av möjlighet ger utrikesministeriet och beskickningarna personer och sammanslutningar som avses i 2 § 1 mom. samt icke-företrädde unionsmedborgare allmänna råd om särförhållandena inom en beskicknings verksamhetsområde och i frågor om hur ärenden som gäller intressen och rättigheter ska skötas hos en myndighet i en främmande stat.

11 §

Nödställda

Konsulära tjänster enligt detta kapitel kan tillhandahållas sådana i 2 § 1 mom. avsedda personer och sådana icke-företrädde unionsmedborgare som tillfälligt vistas utomlands inom en beskicknings verksamhetsområde och som av beskickningen har konstaterats vara nödställda till följd av sjukdom, olycksfall, olycka eller till följd av att de utsatts för brott, eller av någon annan omständighet som är jämförbar med dessa.

12 §

Bistånd till nödställda

Enligt behov ger beskickningen råd och bistår nödställda med att få sjukvård, med att ordna hemresa till Finland, med att få rättshjälp, med att göra brottsanmälan och med att få annan sådan nödvändig hjälp som situationen kräver. I fråga om icke-företrädde unionsmedborgare kan hemresan avse en annan stat än Finland.

Om en persons nödläge beror på att han eller hon orättmätigt har berövats sin frihet, ska beskickningen eller utrikesministeriet dessutom underrätta den behöriga myndigheten i Finland eller i den medlemsstat i Europeiska unionen där personen är medborgare om frihetsberövandet. Beskickningen eller utrikesministeriet bistår enligt behov med att förmedla information mellan de handläggande myndigheterna och den som orättmätigt har berövats sin frihet och följer skötseln av ärendet hos myndigheterna i den berörda staten.

Betänkande UtUB 1/2018 rd

Enligt behov bistår beskickningen i 2 § 1 mom. avsedda nödställda med att nå nära anhöriga eller andra personer samt med andra nödvändiga kontakter.

13 §

Förmedling av pengar och ekonomiskt bistånd

Närmare bestämmelser om formuläret för återbetalningsförbindelse får utfärdas genom förordning av utrikesministeriet.

15 §

Personlig säkerhet

I händelse av eller vid risk för storolyckor, naturkatastrofer, miljökatastrofer, krig, inbördeskrig eller andra krissituationer kan en beskickning eller utrikesministeriet för att skydda den personliga säkerheten bistå sådana i 2 § 1 mom. avsedda personer och sådana icke-företrädde unionsmedborgare som vistas inom beskickningens verksamhetsområde samt, oavsett nationalitet, medföljande familjemedlemmar till dessa personer.

18 §

Kontakt och information

I eller vid risk för krissituationer kan en beskickning i den mån det är möjligt bistå personer som avses i 2 § 1 mom. med nödvändig kontakt med nära anhöriga i hemlandet samt förmedla uppgifter till utrikesministeriet om sådana personer som avses i 2 § 1 mom. som befinner sig i krisområdet.

Beskickningen kan förmedla uppgifter om icke-företrädde unionsmedborgare som befinner sig i krisområdet, och om hur situationen utvecklar sig, till myndigheterna i de medlemsstater i Europeiska unionen där dessa personer är medborgare.

Utrikesministeriet eller beskickningen kan enligt prövning informera om förhållanden som har betydelse för resor till ett visst område, vistelse där eller utresa från ett sådant område.

19 §

Omedelbart bistånd till den som berövats sin frihet

Om en sådan i 2 § 1 **eller 2** mom. avsedd person ~~eller en sådan icke-företrädde unionsmedborgare~~ som inom en beskicknings verksamhetsområde har anhållits, häktats eller på något annat sätt berövats sin frihet på grund av misstanke om brott; eller som avtjänar ett frihetsstraff (den som berövats sin frihet) begär det, ska beskickningen omedelbart kontakta personen i fråga.

På begäran av den som berövats sin frihet kan en tjänsteman vid beskickningen i den mån det är möjligt besöka personen och efter behov bistå med att anlita rättsbiträde och annan rättshjälp enligt lokal lagstiftning samt med att anlita tolk.

Betänkande UtUB 1/2018 rd

På begäran av en i 2 § 1 mom. avsedd person som berövats sin frihet kan utrikesministeriet eller beskickningen informera en nära anhörig eller någon annan namngiven person om frihetsberövandet.

23 §

Anmälan om dödsfall

Om en beskickning har fått underrättelse om att en person som avses i 2 § 1 mom. har avlidit inom dess verksamhetsområde, ska beskickningen anmäla dödsfallet till utrikesministeriet.

Om en beskickning har fått en underrättelse om att en icke-företrädd unionsmedborgare som har bott någon annanstans än i Finland har avlidit inom dess verksamhetsområde, ska beskickningen anmäla dödsfallet till myndigheterna i den medlemsstat i Europeiska unionen där personen är medborgare.

Information om ett dödsfall som gäller en i 2 § 1 mom. avsedd person förmedlas också till en nära anhörig till den avlidne, eller till någon annan person som stod den avlidne nära, vars identitet och vistelseort kan klarläggas med rimligt besvär.

24 §

Begravning, kremering och hemsändning av avlidna

Om den avlidne är en person som avses i 2 § 1 mom., kan beskickningen på begäran av en nära anhörig vidta åtgärder för att ordna med begravning, kremering eller hemsändning till Finland av den avlidne. Om

den avlidnes nära anhöriga inte ordnar med begravning, kremering eller hemsändning till Finland av den avlidne, kan beskickningen kontakta en lokal myndighet för att låta begrava eller kremera den avlidne i enlighet med lokal sedvänja.

Om den avlidne är en icke-företrädd unionsmedborgare, kan beskickningen på begäran av myndigheterna i den medlemsstat i Europeiska unionen där den avlidne är medborgare vidta åtgärder för att ordna med begravning, kremering eller hemsändning av den avlidne till en annan stat.

Om myndigheterna i den medlemsstat i Europeiska unionen där den avlidne är medborgare inte inom skälig tid begär att begravning, kremering eller hemsändning av den avlidne ordnas eller inte själva börjar ordna med begravning, kremering eller hemsändning av den avlidne, kan beskickningen kontakta en lokal myndighet för att låta begrava eller kremera den avlidne i enlighet med lokal sedvänja.

39 a §

Ersättningsansvar

Utrikesministeriet kan förplikta en i 2 § 1 mom. avsedd person som har fått konsulära tjänster från myndigheterna i en annan medlemsstat i Europeiska unionen att betala ersättning till utrikesförvaltningen för de kostnader tjänsterna föranlett.

Betänkande UtUB 1/2018 rd

Utrikesministeriet ska genom beslut fastställa ersättningsbeloppet. Beslutet ska delges bevisligen. Bestämmelser om bevislig delgivning finns i 60 § i förvaltningslagen (434/2003).

Beslutet är direkt utsökbart. Bestämmelser om indrivning av fordringar finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007). Fordran kan dock efterskänkas, om den betalningskyldige är medellös eller av andra särskilda skäl.

39 b §

Icke-företrädde unionsmedborgares ersättningsansvar

Utrikesministeriet eller beskickningen i fråga kan genom en återbetalningsförbindelse förplikta en icke-företrädde unionsmedborgare som anhåller om konsulära tjänster att till myndigheterna i den medlemsstat i Europeiska unionen där personen är medborgare betala de kostnader biståndet föranlett.

Närmare bestämmelser om formuläret för återbetalningsförbindelse får utfärdas genom förordning av utrikesministeriet.

40 a §

Samrådsskyldighet

Innan en konsulär tjänst tillhandahålls en icke-företrädde unionsmedborgare ska beskickningen i fråga eller utrikesministeriet samråda med den behöriga myndigheten i den medlemsstat i Europeiska unionen där personen i fråga är medborgare.

Om samråd enligt 1 mom. inte är möjligt på grund av ärendets brådskande natur, ska det äga rum så snart som möjligt efter det att de nödvändiga och brådskande åtgärder som saken kräver har vidtagits.

40 b §

Hänvisningsskyldighet

Utrikesministeriet eller beskickningen i fråga ska hänvisa behandlingen av en konsulär tjänst som tillhandahålls en icke-företrädde unionsmedborgare till den behöriga myndigheten i den medlemsstat i Europeiska unionen där personen är medborgare, om den behöriga myndigheten i medlemsstaten i fråga begär hänvisning av ärendet.

Utrikesministeriet eller beskickningen i fråga ska genast upphöra med tillhandahållandet av den konsulära tjänsten när den behöriga myndigheten i den medlemsstat i Europeiska unionen där personen i fråga är medborgare bekräftar att den tillhandahåller personen den konsulära tjänsten.

41 §

Erhållande och utlämnande av uppgifter

För att tillhandahålla sådana konsulära tjänster som avses i denna lag har utrikesministeriet och beskickningarna, utöver vad som föreskrivs i 37 och 38 § om erhållande och utlämnande av upp-

Betänkande UtUB 1/2018 rd

gifter, trots sekretessbestämmelserna rätt att få uppgifter av andra myndigheter, sammanslutningar eller personer och att lämna ut uppgifter till myndigheter i Finland eller en främmande stat när det är nödvändigt för berörda personers liv, hälsa eller fysiska eller psykiska välbefinnande.

Utrikesministeriet och beskickningarna ska trots sekretessbestämmelserna på begäran av den behöriga myndigheten i en medlemsstat i Europeiska unionen till denna myndighet lämna ut alla sådana uppgifter som är nödvändiga för att tillhandahålla personer som avses i 2 § 1 mom. konsulära tjänster.

Om en icke-företräd unionsmedborgare anhåller om konsulära tjänster hos Finlands beskickning, eller om en beskickning blir underrättad om att personen i fråga är nödställd, ska utrikesministeriet och beskickningen i fråga trots sekretessbestämmelserna lämna ut alla sådana uppgifter till myndigheterna i den medlemsstat i Europeiska unionen där personen är medborgare som är nödvändiga med avseende på den konsulära tjänsten.

Beskickningen i fråga och utrikesministeriet ska underlätta utbytet av information mellan en icke-företräd unionsmedborgare och myndigheterna i den stat där personen är medborgare.

41 a §

Kontakt

När en annan medlemsstat i Europeiska unionen tillhandahåller en person som avses i 2 § 1 mom. konsulära tjänster, svarar beskickningen eller utrikesministeriet för behövlig kontakt med familjemedlemmar till den som fått de konsulära tjänsterna eller med andra relevanta personer eller myndigheter.

41 b §

Utfärdande av provisoriska resehandlingar i vissa situationer

En beskickning får utfärda provisoriska resehandlingar till en icke-företräd unionsmedborgare, om dennes pass har kommit bort, blivit stulet eller förstört eller tillfälligt inte är tillgängligt. Ytterligare ska tillstånd för utfärdande av en provisorisk resehandling inhämtas från myndigheterna i den medlemsstat där personen i fråga är medborgare.

Närmare bestämmelser om formulär för provisoriska resehandlingar får utfärdas genom förordning av utrikesministeriet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors 6.3.2018

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Matti Vanhanen cent

Betänkande UtUB 1/2018 rd

vice ordförande Pertti Salolainen saml
medlem Sirkka-Liisa Anttila cent
medlem Tiina Elovaara blå
medlem Seppo Kääriäinen cent
medlem Antti Rinne sd
medlem Tom Packalén saf
medlem Mikko Savola cent
medlem Lenita Toivakka saml
medlem Jutta Urpilainen sd
medlem Stefan Wallin sv
medlem Ben Zyskowicz saml
ersättare Susanna Huovinen sd
ersättare Ilkka Kanerva saml.

Sekreterare var

utskottsråd Tiina Larvala.